

Дніпровський центр соціальних досліджень
49101, Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 6, к. 819
телефон/факс (056) 744-98-58
E-mail: dcsi@dcsl.dp.ua , <http://www.dcsi.dp.ua>

Результати фокус-групового дослідження

**«Співробітництво молодіжних громадських
організацій та місцевих органів влади:
досвід минулих років та очікування
на майбутнє»**

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність теми дослідження

Молодь – це вікова категорія населення, яка знаходиться в процесі соціального становлення та розвитку. За сприятливих умов молодь, як наступник державних традицій, норм культури і моралі, може бути однією з найбільш активних соціальних груп і стояти в авангарді внутрішньої державної політики.

Особливий вплив на розвиток інститутів громадянського суспільства та молодіжних ініціатив в Україні здійснюють молодіжні громадські організації, які представляють інтереси різних груп молоді та є суб'єктами реалізації державної молодіжної політики.

В останні роки кількість молодіжних громадських організацій невинно зростає. На початок 2010 р. Міністерством юстиції України, місцевими органами юстиції та виконавчої влади у Дніпропетровській області легалізовано 19,2 тис. об'єднань громадян, що на 7% більше порівняно з 2008 р. Серед них майже 15 тис. осередків політичних партій усіх рівнів та 4,2 тис. громадських організацій. За спрямуванням та видами діяльності громадських організацій кожна одинадцята (377) – молодіжна організація¹. Для порівняння, в 2003 році молодіжних громадських організацій та благодійних фондів в області налічувалося лише 189².

Втім розвиток молодіжних організацій в сучасних умовах можна охарактеризувати як нестійкий, що гальмується низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників (застаріле законодавство про громадські організації; відсутність оновленої державної стратегії реалізації молодіжної політики; відсутність активної соціальної позиції у більшості молодих громадян; відсутність координації діяльності між молодіжними громадськими організаціями; надмірна політизація низки молодіжних об'єднань; недостатнє фінансування молодіжних програм). Велика кількість молодіжних громадських організацій залишаються існувати лише «на папері».

Тому на сучасному етапі трансформації українського суспільства, особливого значення набуває питання щодо найважливіших факторів формування та ефективності функціонування молодіжних громадських об'єднань та їх домінуючих соціальних функцій.

З точки зору ефективності діяльності молодіжних громадських організацій важливим є здійснення аналізу форм їх внутрішньої взаємодії та здійснення співробітництва з владними структурами (обмін інформацією, участь у виробленні, прийнятті та впровадженні державної молодіжної політики). Значущим є питання про те якою мірою молодіжні організації Дніпропетровської області впливають на зміни ціннісних орієнтацій молодих громадян в регіоні, допомагають у вирішенні актуальних проблем молоді.

1

Об'єднання громадян Дніпропетровської області. Прес-випуск Головного управління статистики у Дніпропетровській області № 07/15–2946 від 10.08.2010 р. – Режим доступу: http://www.dneprstat.gov.ua/pres_vipuski/2010/8/index.htm

² «Третій сектор» на Дніпропетровщині: довідник. / Шаройкіна О.А., Бородин Є.І., Колохіна А.С., Карпова О.В. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2003. – 120 с.

Таким чином, актуальність дослідження ефективності функціонування молодіжних громадських організацій Дніпропетровської області визначається багатьма факторами. Розробка практичних рекомендацій місцевим органам влади, які займаються реалізацією молодіжної політики сприятиме покращенню ефективності діяльності молодіжних об'єднань.

Мета дослідження: виявити шляхи оптимізації ефективності співпраці молодіжних громадських організацій Дніпропетровської області з органами місцевої виконавчої та представницької влади в умовах трансформації українського соціуму.

Завдання дослідження:

визначення тенденцій створення та розвитку сучасних молодіжних організацій, їхніх визначних рис;

оцінка ефективності співробітництва молодіжних громадських організацій/благодійних фондів з місцевими органами виконавчої та представницької влади;

визначення ступеню відповідності регіональної молодіжної політики очікуванням місцевих НДО;

визначення пріоритетних проблем, які існують у взаєминах громадських організацій і місцевих органів влади;

визначення шляхів оптимізації ефективної діяльності молодіжних громадських організацій у Дніпропетровській області; складання рекомендацій місцевим органам влади, які займаються реалізацією молодіжної політики.

Об'єктом дослідження є молодіжні громадські організації.

Предмет дослідження становлять фактори та умови ефективної діяльності сучасних молодіжних громадських організацій у Дніпропетровській області.

Цільова група: представники місцевих громадських, благодійних організацій/фондів які здійснюють діяльність у сфері підтримки дітей та молоді.

2. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ФОКУС-ГРУПИ

Фокус-група була проведена в м. Дніпропетровську. Учасниками фокус-групи були 11 чоловік (представники регіональних молодіжних громадських організацій). Рекрутмент здійснювався на основі постійно поновлюваної бази даних діючих в області організацій «третього сектору» громадської організації «Дніпровський центр соціальних досліджень».

При підготовці й проведенні дослідження застосовувалися такі методи аналізу як пошук котирувальних категорій й угруповання даних.

На підготовчому етапі були визначені кодирувальні категорії, виявлені й розчленовані на блоки основні питання дослідження, проведена їх операціоналізація при розробці тематичного плану дискусії.

При обробці отриманих результатів застосовувався метод угруповання даних, умовно називаний «ножиці й сортування», що полягає у виділенні аналітичних категорій і створенні відповідно до них масивів згрупованих висловлень.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ФОКУС-ГРУПИ

Відповідно до результатів проведеного дослідження більшість його учасників почали працювати в громадських організаціях, тому що мають активну життєву позицію і прагнуть самореалізації. Також для деяких респондентів головним мотивом розпочати громадську діяльність було бажання допомагати у вирішенні проблем молоді.

Зазвичай молоді люди починають цікавитися роботою в громадському секторі після відвідання певних заходів таких як тренінги, школи молодого лідера і т. ін. Ті учасники дослідження, які працюють зараз в «молодіжках» політичних партій здебільшого починали працювати в НУО у період проведення тої чи іншої передвиборчої кампанії. Цікаво, що два учасника дослідження, які сьогодні працюють в непартійних молодіжних НУО, заявили, що мають досвід роботи у «молодіжних крилах» в минулому, але зрозумівши, що така робота не допомагає реалізувати їх потенціал, вирішили створити власні непартійні молодіжні НУО.

До-речі, відповідаючи на питання «Якими є відмінності молодіжних НУО від інших НУО?» респонденти сказали про те, що досвід роботи в молодіжній НУО, де молода людина може проявити свої організаторські здібності в реалізації певного проекту, допомагає їй у майбутній «дорослій» діяльності. Тобто молодіжна НУО це «зменшений варіант життя в більших проектах та організаціях». Представники молодіжних НУО впевнені в тому, що всі хороші лідери мають починати з роботи в молодіжних НУО.

Хоча учасники фокус-групи говорили про те, що кількість зареєстрованих членів їхніх організацій становить від 50-ти до 15 тисяч осіб, вони визнають, що, як правило, кількість реально діючих членів їх організацій є значно меншою.

Результати проведеного дослідження свідчать, що членство в молодіжній НУО має трирівневу структуру. Першим рівнем є ядро молодіжної НУО, яке складається з 5-ти до 10-ти осіб. Ці люди входять до керівництва громадської організації, здійснюють її операційну діяльність на постійній основі, саме вони продукують ідеї, започатковують проекти та несуть відповідальність за їх виконання.

Якщо організація має статус обласної або всеукраїнської, то до другого рівня активних членів НУО відносяться координатори НУО в містах та районах області та керівники осередків в навчальних закладах.

На третьому рівні знаходяться волонтери організації, кількість яких респонденти оцінюють по різному: від 25-ти осіб то ста. Справа в тому, що волонтерство є, за словами одного із учасників фокус-групи «покликом душі», тому на цьому рівні відбувається найбільша ротація. Якщо певний захід або проект молодіжної НУО є цікавим для молодих людей, вони до нього приєднуються. Певна річ, що існують такі проекти, реалізація яких не потребує великої кількості волонтерів.

Згідно з результатами проведеної фокус-групи молодіжні НУО мають чотири джерела фінансування їхньої діяльності: членські внески, гранти міжнародних організацій, бюджетні та партійні кошти. До речі, припартійні «молодіжки» мають змогу отримувати фінансову підтримку лише за рахунок політичної партії та членських внесків. Також партійність молодіжної НУО накладає суттєве обмеження на її участь в роботі консультативно-дорадчих органів при міських органах влади (координаційні ради, громадські ради, молодіжні ради тощо).

Три учасника дослідження заявили про членство їх організацій в молодіжній раді при міському голові м. Дніпропетровськ. Більшість з учасників висловили обурення з приводу процедури проведення установчих зборів до громадської ради при дніпропетровській обласній державній адміністрації в результаті яких жоден представник від молодіжних НУО не отримав членства.

На думку учасників дослідження молодіжні громадські організації мають більший рівень довіри серед молоді ніж партійні об'єднання та владні структури. Сьогодні відчувається втома від постійної партійної пропаганди, молоді громадяни стають дедалі аполітичними. І хоча вони цікавляться політичними процесами в державі, приймати в них безпосередню участь не бажають.

Наразі головними цінностями сучасної молоді є матеріальні речі: робота, гроші та отримання власного житла. Останнім часом відбувається знецінення вищої освіти. Отримання диплому про закінчення ВНЗ в певних випадках є «перепусткою» на місце роботи. Сама ж робота обирається не за критеріями фаху, або перспективи кар'єрного росту, а за критерієм розміру заробітної плати. Тож багато випускників працюють не за фахом.

Вирішення в першу чергу питань власного матеріального добробуту задвигає на другий план створення власної сім'ї та народження дітей. Учасники дослідження

відмітили, що сьогодні спостерігається тенденція до створення сім'ї у більш пізньому віці (приблизно у 30 років) чим це було в радянські часи.

На думку респондентів сучасній українській молоді бракує почуття патріотизму, бажання бути активним. Провину за це представники молодіжних НУО покладають на державу, наголошуючи на тому, що протягом двох десятиліть з дня проголошення незалежності в Україні досі не вироблено певної ідеології щодо виховання молодого покоління і «цей вакуум ідеології заповнюється різним «сміттям»; «В Україні відсутня українська ідея».

Тим не менш респонденти визнають, що деяким групам молоді держава все ж таки допомагає. Це діти-сироти; діти, які позбавлені батьківського піклування, інваліди; малозабезпечені сім'ї. Проте, на думку учасників отримання переважно матеріальної допомоги не сприяє вирішенню проблем цих груп. І завдання не тільки держави, а і молодіжних НУО полягає в тому, щоб навчити молоду людину навичкам самостійного життя в суспільстві, надати їй змогу реалізувати себе в певній сфері.

Окрім того потрібно приділяти належну увагу і тій молоді, яка не відноситься до зазначених груп. Отримання першого робочого місця, кредиту на придбання житла – нагальні потреби, які молоді люди не можуть вирішити без допомоги держави. Цікаво, що представники молодіжних НУО вирішенням проблем працевлаштування молоді вбачають створення сприятливого інвестиційного клімату в державі, розвиток приватного сектору економіки, що забезпечить створення нових робочих місць.

Оцінюючи рівень співпраці молодіжних громадських організацій з місцевими органами влади респонденти зазначили, що «великих проблем не існує, але іноді виникає певне непорозуміння». Жодна з організацій, які прийняли участь в дослідженні, не мали відмов від представників влади у певній допомозі. Учасники фокус-групи зазначили, що така допомога надається не завжди у грошовій формі, проте є суттєвою (надання приміщення, призів для проведення конкурсів і т. ін.). І хто хоче отримати допомогу, той її отримає.

Відносно шляхів подальшого покращення співпраці молодіжних НУО з місцевими органами влади думка учасників дослідження була наступною. Потрібно посилити інформаційну присутність молодіжних НУО в регіональних ЗМІ задля популяризації їхньої діяльності. Це має статися в результаті спільних зусиль як НУО так і владних структур. В Дніпропетровській області нагальною потребою є створення координаційного

центру для молодіжних НУО на базі якого молоді активісти отримали змогу здійснювати обмін інформацією, досвідом, ресурсами, а також тримали би доступ до інформації про діяльність структурних підрозділів місцевої влади, які займаються молодіжною проблематикою. Відсутність єдності між молодіжними громадськими організаціями, консолідованої загальної позиції з певних питань не дозволяє молодіжним НУО бути вагомим чинником при розробці, ухваленні та виконанні рішень в молодіжній сфері.

Організаційну спроможність молодіжних НУО можна посилити шляхом запровадження механізму соціального замовлення на місцевому рівні. Передача частини функцій і повноважень владою на користь молодіжних НУО дозволить посилити організаційний потенціал, відповідальність молодіжних НУО, визнання їхньої користі у суспільстві .